

יפה כח פשרה מכה הדין ששני הדיוטות שדנו אין דיניהן דין ויש לבעל דינין לחזור בהן ואם עשו פשרה וקנו מידן אין יכולין לחזור בהן.

לחם משנה

ואם עשו פשרה. הרב בית יוסף כתב דרבינו והרי"ף ז"ל פסקו כרשב"ג דסגי בשנים משמע דאית להו דאע"ג דקנו מידו לא מהני פשרה אלא בשנים אבל בחד לא משום דחד לא בקי בפשרה והוי כמו קנין בטעות וכי האי גוונא כתבו התוספות בפ"ק דסנהדרין דלמאן דאמר תלתא אף על גב דאיכא קנין מ"מ לא סגי בתרי משום דהוי כקנין בטעות ולא בקיאי בפשרה שפיר והוא דינא חדתא ודאי דנפקא ליה לרב בית יוסף מדברי רבינו דפשרה באחד לא מהני אלא בשנים נגד שאר הפוסקים ועוד דחה הרב"י דמאי דאתמר בגמ' דלרשב"ג אפי' בחד הוי דיחויא בעלמא ומנא להו הכי גם קשה דהוה ליה למפסק כחכמים כמו שהקשה הוא בעצמו וכן פסק הרא"ש ז"ל וכן סמ"ג בעשין ק"ו. ואפשר לומר דרבינו והרי"ף ז"ל אית להו דכיון דאיכא קנין מה לי חד מה לי תרי דלא גרע מהא דקי"ל דקבל עליו קרוב או פסול בקנין מהני אם כן הוא הדין גבי פשרה דמהני קנין אפי' בחד לכ"ע ומ"ד תרי משום דלהו סהדי ואף על גב דאמרו בגמ' לימא תלתא תנאי בפשרה היינו משום דהוה סבר דאיירי בלא קנין ולכך היה סבר דמ"ד שנים הוו בדוקא ולא משום דליהו סהדי אבל השתא דאמרינן דאיכא קנין א"כ מ"ד תרי ודאי דלאו דוקא דמה לי חד מה לי תרי ודאי דלא גרע מקבל עליו קרוב או פסול כדכתיבנא.

ד. בית יוסף | חושן משפט סימן קצה

במה שקנו מידו שיעשה הוא ואשתו שטר מחילה נראה דלא עשה ולא כלום ואין צריך לומר באשתו שיעשה מחילה שכל אלו אינן אלא דברים בעלמא עכ"ל. ותשובה זו כתובה בתשובות הרשב"א סימן אלף ול"ג וסופה כתוב שם יותר בביאור וזה לשונו אבל במה שקנו מידו שיעשה לו הוא ואשתו שטר מחילה נראה שלא עשה כלום, ואין צריך לומר במה שקנו מידו שתעשה אשתו שטר מחילה שזה אין צריך לפנים שאינו כלום שאין הקנין מזה שיעשה חבירו מחילה, אלא אפילו במה שקנה מידו שיעשה הוא מחילה לא עשה כלום שזה קנין דברים בעלמא הוא שאין מחילה אלא סילוק שעבוד ואם קנו מידו שיסלק לאחר זמן שעבוד שיש לו עליו אין זה אלא דברים בעלמא ולא עשה כלום עכ"ל.

ה. קידושין דף יט עמוד א

מאי ר' יוסי בר' יהודה? דתניא: יעדה והפדה - צריך שיהא שהות ביום כדי פדייה, מכאן א"ר יוסי ברבי יהודה: אם יש שהות ביום כדי לעשות עמו שוה פרוטה - מקודשת, ואם לאו - אינה מקודשת; אלמא קסבר: מעות הראשונות לאו לקידושין ניתנו וכו' אמר רבא אמר רב נחמן: אמר אדם לבתו קטנה צאי וקבלי קידושין, מדרבי יוסי ברבי יהודה, לאו אמר רבי יוסי ברבי יהודה: מעות הראשונות לאו לקידושין ניתנו? וכי משייר בה שוה פרוטה הוה קידושי, הכא נמי ל"ש.

ו. תוספות | שם ד"ה אומר

וא"ת היאך היא מתקדשת באומר לה צאי וקבלי קידושין והלא קטן לית ליה זכייה מן התורה כדמשמע פ"ק דב"מ (דף יב.) דקטנה אין לה יד לזכות בעצמה ואמרינן דמציאת הקטן לר' יוסי אין בו גזל גמור אלא מדבריהם בשלמא גבי יעוד דהתם דין הוא שתזכה בשאר שאינו אלא מחילת שיעבוד בעלמא וי"ל דבדעת אחרת מקנה לה יש לה זכייה מדאורייתא.

בדין קנין בפשרה ובמחילה

א. תוספות | מסכת סנהדרין דף ו עמוד א

צריכה קנין - אם נפרש דקנין של פשרה עושין קודם הפשרה וקונין זה מזה לעשות כמו שיאמרו הדיינין הן לשלם הן למחול אין לדקדק מכאן דבעלמא מחילה צריכה קנין דמה שצריך הכא קנין על המחילה משום דאי לאו הוי קנין הוי כמו מחילה בטעות שלא היה יודע שיאמרו למחול כל כך ואף על גב דהשתא דאיכא קנין הוי כמו קנין בטעות מיהו אלימא מילתא טפי בקנין מבלא קנין ואפילו אם נפרש שהקנין הוא לאחר הפשרה אכתי אין ראייה מכאן דמצי למימר דהקנין על אותו שיש לו לאחר לפרוע אבל להאי דמחיל אין צריך קנין ומיהו בהלכות גדולות פירש בהלכות דינין דצריך קנין על המחילה אף על פי שעושין הקנין אחר הפשרה ומכל מקום אין ללמוד מכאן על שאר מחילה שתהא צריכה קנין דמחילה שעל ידי פשרה אף על פי שידוע מה מוחל דומה למחילה בטעות לפי שמוחל על פי עצתם של דיינין שהשיאו אותו למחול לפיכך צריך לאלם הדבר ע"י קנין ונראה להביא ראייה דמחילה אינה צריכה קנין מהא דאמר בפרק המקבל (ב"מ דף קיב. ושם) גבי שכיר המחוח אצל חנווני ואצל שולחני אינו עובר עליו ופליגי התם רב ששת אמר אינו חוזר עליו (רבא) אמר חוזר דמשמע דבלא קנין איירי דאי בקנין מאי טעמא דמאן דאמר חוזר אבל בלא קנין פליגי בהכי דמר סבר כשהמחוח לא לגמרי פטרו לבעל הבית שלא יחזור עליו ומר סבר לגמרי פטרו אלמא מחילה לא צריכה קנין ועוד ראייה דפר"ק בפ"ק דקדושין (דף טז.) גבי עבד עברי קונה עצמו בשטר למה לי שטרא לימא ליה באפי תרי זיל ובלא קנין איירי דאי בקנין מאי משני עבד עברי גופו קנוי אכתי תקשה לן שטרא למ"ל לפיקרו לשמואל דאמר המפקיר עבדו יצא לחירות ואין צריך גט שחרור אלא על כרחך לא פריך אלא מלשון הכתוב בשטר כלומר למה לי שטר אותו לשון עצמו שכותב בשטר הרי את לעצמך יאמר לו בעל פה עוד ראייה מהא דתנן בסוף הנושא (כתובות דף קד.) שאם שהתה כ"ה שנים ולא תבעה כתובתה מסתמא מחלה ובלא קנין איירי כדמוכח מעובדא דחמתייה דרבי חייה ומטענה חטין והודה לו בשעורים דפטור אף משעורים דמודה הוי בהו אין ראייה דהתם על כרחך לאו משום דאמרינן מדלא תבע להו סתמא אחליניהו הוי פטור אלא היינו טעמא מדלא תבע שעורים מודה הוא דלא מיחייב ליה שעורים מדפריך עלה בסוף המניח (ב"ק דף לה: ושם) מהא דתנן היו הניזקין שנים כו' הניזק אומר גדול הזיק את הגדול ומזיק אומר לא כי אלא קטן הזיק את הגדול וגדול הזיק את הקטן ומסיק דאפילו כדאמר מזיק לית ליה והתם אי אפשר להיות הטעם כלל משום מחילה שהרי הוא עומד וצווח ומבכור שנטל חלק כפשוט דאמר ויתר (ב"ב דף קכו.) אין לדקדק נמי כלל

ב. תשובות מיימוניות | שופטים סימן ט

וכתב ראב"ה דמה שצריכה קנין ה"מ כדי שלא יוכל לחזור בו הנותן דהיינו הנתבע אבל התובע אינו יכול לחזור בו אפילו בלא קנין דמחילה א"צ קנין כדאמרינן פ"ק דקידושין (טז א) לימא ליה באפי תרי זיל וכן פסק רבינו זקני וכן קבלתי מאבא מורי אבל בה"ג וגם רב צמח גאון פסקו שאפילו המוחל צריך קנין ואמר לי אבא מרי דטעמייהו נראה לו מפני שאינו יודע מה יפשרו וכמה ימחול + וכן פ"י טעמייהו דה"ג ועי"ל לפי שסבור בלבו שמה חבירו שכנגדו בלאו הכי היה זוכה הכל בדין ולכך מחל במחצה והוי כמו מחילה בטעות ולכך צריכה קנין אף מן המוחל ע"כ תוס' בפ' המקבל (קיב א) + אבל בהיה דקידושין יודע מקודם מה יש לו למחול להכי מהני.

ז. קידושין דף טז עמוד א

אלא האי שטר ה"ד? אילימא דכתב ליה שטרא אדמיה, היינו כסף! אלא שיחרור, שטר למה ליה? לימא ליה באפי תרי זיל, א"נ באפי בי דינא זיל! אמר רבא, זאת אומרת: עבד עברי גופו קנוי, והרב שמחל על גרעונו - אין גרעונו מחול.

ח. חידושי הריטב"א | שם

אלא שטר שחרור למה לי שטרא לימא ליה באפי תרי זיל אמר רבה זאת אומרת עבד עברי גופו קנוי והרב שמחל על גרעונו אין גרעונו מחול. פי' וקשיא לן היכי אמר דעבד עברי גופו קנוי דהא אית ליה יד לכל דבר ואין ידו כיד רבו לא לגבי מציאה (ב"מ י"ב א') ועירוב (עירובין ע"ט ב') ופדיון מעשר (גיטין ס"ה א') דבכולן מזה על ידו ולא בשום מידי אחרינא, ואיכא למימר דאילו בעבד כנעני יש לרב בו שני קנינים קנין מעשה ידיו וקנין איסור שבו שאסור בבת ישראל, ומשום קנין איסור שבו לא סגי ליה בדברים דלימא ליה זיל וצריך גט שחרור להתירו בבת ישראל דומיא דגט אשה שצריכה גט להתיר איסור שבה ולא סגי לה בדברים, ולפיכך המפקיר עבדו אף על פי שיצא לחירות ופקע מעשה ידיו צריך גט שחרור, וכן עבד כנעני הנמכר לגוי כשלא כתב עליו אונו (גיטין מ"ג ב'), ומשום האי טעמא נמי אמר רבה דבעבד עברי נמי הא איכא צד קנין הגוף דקנין איסור שבעודו עבד מותר בשפחה כנענית ומפני קנין זה ודין איסור זה דרמי עליה בעודו עבד חשיב קנין הגוף להצריכו גט ולא סגי ליה בדברים, והשתא דאתינן להכי כי אמרינן דלא נפיק בדברים היינו להפקיע קנין איסור זה לאסרו בשפחה אבל קנין מעשה ידיו פקע בדברים והוה ליה דומיא דמפקיר עבדו שיצא לחירות וצריך גט שחרור, והוא הדין נמי שהמפקיר עבדו עברי יצא לחירות וצריך גט שחרור.

מיהו התם בעבד כנעני הפקר הוא דמהני ליה להוציאו לחירות מיהת משום דכיון דאפקריה סילק ידו ורשותו ממנו ויש לו יד לזכות בעצמו במעשה ידיו, אבל מחילה לא מהניא ליה אפילו להוציא לחירות דמחילה כמתנה הוא וכשם שאין לו יד לזכות במתנה מיד רבו כך אין לו יד לזכות במחילה זו במעשה ידיו, אבל עבד עברי שמקבל מתנה מיד רבו ויש לו יד זוכה נמי במעשה ידיו על ידי מחילה, (ולאמימר) [ולשמאל] דאמר התם במסכת גיטין (ל"ח א') שהמפקיר עבד כנעני יצא לחירות ואינו צריך גט שחרור והוא הדין ודאי דאמר הכי בעבד עברי, אמר לך דהפקר עדיף ממחילה דהפקר הוא ענין סלוק רשותו וזכותו לגמרי ופקע ביה אפילו קנין איסור שזוכה בו העבד בעצמו לגמרי כאלו יצא על ידי כסף, אבל מחילה שהיא מתנה לא שייכא אלא בקנין מעשה ידיו, ואגב אורחין שמעינן מהכא דמחילה אינה צריכה קנין,

ט. רמב"ם | הלכות מכירה פרק ה הלכה יא

יש דברים הרבה שאינן צריכין קנין ואין לקניין בהם טעם, כגון המשחרר את עבדו, והמגרש אשתו, או עושה שליח, או המוסר מודעה, או המבטל מודעה, או המוחל לחבירו חוב או פקדון שיש לו בידו, וכל כיוצא בדברים אלו.

י. רמב"ם | הלכות מכירה פרק ה הלכה יב

נהגו רוב המקומות להקנות למקצת אלו הדברים או כיוצא באלו, ואומרים וקנינו מפלוני שעשה פלוני שליח, או שמחל לפלוני חוב שיש לו אצלו, או שבטל המודעה שמסר על גט זה וכיוצא באלו, אף על פי שאינו צריך.

יא. רמב"ם | הלכות מכירה פרק ה הלכה יג

קנין זה שנהגו להקנות באלו הדברים אינו מועיל כלום, אלא להודיע שאינו אומר דברים אלו כמשחק ומהתל אלא שגמר בלבו ואחר כך אמר, לפיכך אם אמר בלב שלם אני אמרתי וגמתי לעשות דבר זה אין צריך דבר אחר כלל.

יב. מרדכי | מסכת סנהדרין רמז תר"פ

אם מחל חוב לחבירו שיש לו עליו הן בשטר הן בע"פ מדעתו בלא פשרנים קנה הואיל והחוב ביד הלוה זכה במה שבידו כאותה ששינו ברשות הלוקח כיון שקיבל עליו מוכר קנה לוקח וכן מדשמואל דאמר שמואל המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול והא מחילה בלא שום קנין הוא דאי בעי קנין לא מצי מחיל שכבר הקנהו ללוקח ומכר לו השטר גם כתב השטר עליו כדתניא וחכמים אומרים בין שכתב ולא מסר בין מסר ולא כתב לא קנה עד שיכתוב וימסור אלא ודאי היה מחילה בלא קנין.

יג. תוספות | מסכת קידושין דף טז עמוד א

והרב שמחל על גרעונו - אבל אם לא היה גופו קנוי היתה מחילה מועלת ויש לדקדק מכאן דמחילה לא בעי קנין ומיהו יש לדחות דכיון שהוא מוחזק בגופו אין לך קנין גדול מזה.

יד. חידושי הריטב"א | מסכת קידושין דף יט עמוד א

אמר רבא אמר רב נחמן רב אומר אדם לבתו קטנה צאי וקבלי קדושין מדרבי יוסי ברבי יהודה כו'. תמיהא מילתא טובא היכי דמי אי דמקבלה להו לאביה בשליחותה קטן וקטנה לאו בני שליחות נינהו, ואי משום יד הא אין יד לקטנה כלל לקבל קידושיה וגייטה ואפילו אין לה אב וכו' יש מפרשים דלעולם מדין ידה ואף על גב דקטנה אין לה יד היינו מדין עצמה, מכל מקום כיון שיש לאב יד עליה לקבל קידושיה והוא מרשה אותה ומרקן רשותו אצלה הרי ידה כידו דומה קצת להרשאה דעלמא, וכי תימא ואפילו אית לה יד היאך יש לה זכיה בממון, דהתם בדרבי יוסי ברבי יהודה אין שם זכיית ממון אלא מחילה שמוחל לה שעבוד שעליה, ואף על גב דאין מזכין לקטן על ידו הא ודאי מוחלין לו דלא יהבינן ליה מידי דבעינן להוי ליה יד לזכות, ואיכא למימר דהכא עסקינן כשאין כאן זכיית ממון כגון שמקדשה בשטר שאינו ממון דליבעי יד לזכות וביד בעלמא דאית לה לקבל קידושיה סגי לה, אי נמי במקדשה בביאה או במאכילה או משקה אותה שוה פרוטה ומקדשה באותה הנאה.

טו. תוספות | מסכת סנהדרין דף סח עמוד ב

ועוד משכחת לה שיש לו ממון לקטן כגון שירש את אביו קודם שנתגיר כדאמרינן בפ"ק דקידושין (דף יח.) דעובד כוכבים יורש את אביו דבר תורה שנא' כי ירשה לעשו נתתי את הר שעיר אי נמי במעשה ידיו דמלאכתו ושכר טרחו שלו מדאורייתא.

טז. סמ"ע | סימן יב ס"ק כא

מחילה אינה צריכה קנין. משום שמיד שמחל לו נסתלק ממנו המוחל, והיינו דוקא בדלא נקט המוחל עדיין שטר חוב בידו, דבתפס שטרא כל זמן שאינו מחזיר לו מיד לא מהני ביה אפילו מחילה גמורה בלא קנין

קוד באתר 7792